

 Devátý ročník Gagu (str. 1-16)

6. 1. 2011

pÚvodník / S novou nadějí? * ČUK / *Předsedovo novoroční zamyšlení* * KdoCoKdy-
Kde / Bienále v Písku skonalo, *Jubilanti* a otužilci;
Neprakta v Plzni; *Silvestr 2010* v MfDNESu; *Ed Gorey* také tam.. * *Slovník katalogů* / „Karp“ jako
Karpik (Polsko) * *Dokument* / *O cartoon* v *Media-
žurnálu* * *Komiks-News* v novém hávu / #179 *
Časopisy / *Nebelspalter* Nr. 19 * +Příloha / P. F.
2011 (II. díl) * *Ze světa* / Dánsko * *Archív* /
Měsíčníku *Folk+C* je též 2cet * *Workshop* /
SněhobYtí se vydánilo * *FECO* / *Bulletin* č. 51 *

GAG / K Silvestru * *Výsledky* / Turecko – vítězné obrázky
(*Turistika*) * *Propozice* / Španělsko, Turecko * *Kalendárium*

Týdeník České unie karikaturistů * IX. ročník
(Zprávy ČUK č. 414) <http://www.ceska-karikatura.cz>

Číslo 2011 / 1

OBRÁZKY: HIRŠL, BARTÁK, KEMEL, KAHRAMAN, KUSTOVSKIJ,
THOMSON, RAKUS, SEDLÁK, RENČÍN, SLÍVA...

pÚvodník čili edYtoriál / Do Nového roku – s novou nadějí?

V rubrice “*Dokument*” v tomto čísle se dočtete, co všechno si myslí *Ivan Hanousek* o
nedobré situaci žánru “karikatura” v českém tisku. Čtvrtletník Syndikátu novinářů ČR

“*Mediažurnál*” věnoval koncem roku jeho příspěvku tři stránky a celé číslo doprovázejí
vtipné kresby *Mirka Bartáka* na téma “médiá”.

Úvodní kresba tohoto GAGu však pochází z ruky *Jiřího Hiršla* (viz obr.!) z moravského
“*Slovácka*”. Takto zvaný týdeník (založeno 1907) ji otiskl přes celý novinový formát na

úvodní straně 52. čísla minulého roku. Jako by nás kdosi tam nahoře chtěl upozornit, abychom se neunáhlovali ve svých soudech a věřili, že ještě není kreslenému humoru a autorům grafické legrace v periodickém tisku zcela, natož pak definitivně odzvoněno.

V tomto e-GAGu, tedy v úvodním čísle 9. ročníku našeho týdeníku, si všímáme ještě dalších drobnějších i větších kousků z tvorby našich autorů na konci roku, jak jsme je našli v novinách, převážně ovšem v MfDNESu, který nám dochází až na stůl...

Budte tak hodní a pokud jste někde v závěru roku na kreslený humor v novinách a časopisech narazili, anebo se ho v nějakém médiu sami dopustili, dejte nám vědět! Pokud nejste schopni sami obrázky oskenovat, napište aspoň kde, kdy, kdo a co koncem roku otiskl... Případně pošlete odkaz na příslušnou internetovou stránku.

Kdysi patřila poslední "silvestrovská" čísla časopisů k pravým hodům jak pro čtenáře milující výtvarný humor, tak pro autory, kteří ho produkovali. Dnes tomu už tak není, ale to neznamená, že bychom se měli krčit doma v koutku a čekat na poslední ránu z milosrdenství...

I proto píšeme o problémech do GAGu, který občas posíláme do redakcí. I proto jsme napsali nejeden text o situaci v českém kresleném humoru (Týden, Instinkt, teď Mediažurnál) a namluvili něco vět do Českého rozhlasu, České televize a dalších stanic... Neslibujeme si od toho moc, ale řídíme se heslem: "Ať jsem bit, hlavně že se peru!" (GAG-men)

Aktualita / Rána do vazů: Mezinárodní bienále cartoons v Písku už nebude!

Ještě se ani pořádně nezabydlel otazník za slůvkem **naděje** v dnešním edYtoriale a už je tu vykřičník! Tedy - smutná zpráva:

„Moji milí kamarádi, není mi vůbec příjemné že Vám musím sdělit, že nové vedení města z městského rozpočtu, i přes původní příslib starosty, že Bienále 2011 bude, tuto akci vyškrtlo. Podle koalice nemá Bienále pro město z hlediska propagace a turismu význam. Díky všem za krásné humorné roky, za možnost Vás potkávat (...) Třeba se zase někdy po 25 letech do Písku kreslený humor vrátí ☺.“

Tolik základní sdělení z dopisu **Ing. Ludmily Koštové**, vedoucí odboru kultury a cestovního ruchu - Městský úřad Písek. Poslední mezinárodní akce na území ČR a s velkým mezinárodním ohlasem v oblasti žánru výtvarného humoru skonala, tak jako před tím pražský Fór pro FOR a královéhradecký Humorest. Podle zjištění redakce e-GAGu, který zapátral po složení rady města Písek, vzešlé z komunálních voleb, je v čele města koalice ČSSD, ODS a Volba pro město. Po tradiční akci, která se vyznačovala dokonalou organizací a mnohohvězdičkovou péčí o soutěžící autory, výstavy i vydávané katalogy, se bude stýskat nejen ČUKu, ale také řadě hvězd světové karikatury, které bienále za 8 (ob)ročníků od r. 1995 měly možnost poznat. Netřeba ani dodávat, že současně mizí naděje, kterou jsme upínali k písecké Sladovně, v níž jsou skvělé prostory pro sbírku světové cartoons (konečně její zárodek už v Písku mají v depozitu – a snad ho neztratí).

Jediné co hned můžeme, je poděkovat do Písku za skvělou (spolu)práci, kterou jsme u *ing. Koštové* a někdejších představitelů města poznali...

Na obr.: Ing. L. Koštová a poslanec T. Zajíček převzali pro město Písek **“Výroční cenu České unie karikaturistů”** za rok 2005 v Malostranské besedě.

A máme tu zase nový rok!

A s ním spojená i nejrůznější slavnostní setkání, projevy, bilance i předsevzetí. A opět výzva Gag-mena (a tedy edYtora), abych se zamyslel a napsal pár řádků coby úvodník do nového karikaturistického a zároveň e-Gagového roku. To je pokaždé úkol, ze kterého mi naskakují pupínky. Proč já, který se nepovažuje za hlavu pomazanou a nemá potřebu si ji nasazovat ani z titulu předsedy, protože dobře ví, že předseda není ani nejchytřejší, ani neumí nejlíp kreslit, ba ani není (a naštěstí nemusí být) zdaleka nejpracovitější. Odpověď je jasná: jsi předseda, tak trp!

Smířený s touto pravdou jsem se začel do úvodníku, který jsem ze stejného důvodu psal pro E-Gag před rokem. A to mi už vůbec nepomohlo. Zdá se mi, že všechno moudré, ušlechtilé a předsedyhodné, jsem již napsal právě před rokem a opakovat se, to se mi tedy opravdu nechce. A tak Vás prosím, milé kolegyně a milí kolegové, chcete-li číst nějaké duchaplnosti v souvislosti s novým rokem, otevřete si E-Gag číslo 10-04 (nenechte se zmást datem v záhlaví otevřeného čísla „28. 1. 2009“! Gag-men vtipně užíval letopočet 2009 ještě v osmém čísle roku 2010 – inu Gag-men) a uznejte sami, že nic moc moudřejšího již po mně prostě nemůžete chtít. V první fázi dnešního trápení nad klávesnicí svého PC mne dokonce napadlo, že z loňského textu nějak vyházím úvahy nad tehdy nadcházejícím dvacetiletím naší milé ČUK a edYtorovi text rafinovaně podstrčím, jako svěží výplod své předsednické hlavy. Dokonce mne to začalo lákat i jako test Ivanovy paměti a pozornosti (která se s přibývajícím věkem nepochybně nezlepšuje) a navíc jsem přesvědčen, že ani většina z vás by moji podvodnou lest neodhalila. Zejména proto, že: „... kdo by to pořád čet, že?“.

Bohužel, zůstalo v mé hlavě ještě trochu místa pro zbytky cti i studu nad vlastní leností a neschopností a tak se ke svým nečestným úmyslům rovnou čestně přiznávám. A zároveň přidávám i pár přání: Kromě zdraví nám všem a neduživému EdYtorovi i Kobrovi obzvláště, také co nejvíce chuti a síly ke každodennímu braní tužky či pera do ruky, toho jediného nástroje, který nám snad opět pomůže vybojovat alespoň občasná vítězství nad tím nesmlouvavým soupeřem, kterému se říká čistý a nepokreslený (či možná neposkvrněný?) papír. A také občas trochu radosti nad obrázkem, který potěší i někoho jiného než nás samé.

A potěšení z toho, když se kolegovi daří a jeho díle roste. A také někdy přívětivou reakci od veřejnosti, redakcí novin a časopisů i porotců soutěží. A aby nás nikoho ani jednou za celý rok nenapadlo, že nám to byl čert dlužen, že jsme se kdysi upsali žánru, který dokáže skutečně ocenit jen lidé, kteří se chtějí a dokáží radovat ze života. Protože to je i jeden ze smyslů výtvarně publicistické disciplíny, které se říká kreslený humor.

Tak tedy, radujme se ze života!

Váš trochu líný a trochu málo schopný předseda

Břetislav Kovařík

P. S.: Jedna z věcí, která se nám v minulém roce podařila, jsou nové a aktuálnější webové stránky naší unie www.ceska-karikatura.cz. Od Nového roku jsou jako oficiální uváděny i v záhlaví E-gagu. Myslíme si, že jsou naší dobrou reprezentací a pokud je na nich někdo z nás reprezentován nedostatečně, tak je to jen jeho chyba. Stačí si je alespoň někdy otevřít.

Pozn. edYho: Využívám Břeťovy nahrávky a nepokrytě se mstím za jeho pochyby o mých sílicích paměťových buňkách. Neb vím, jak miluje, když jeho fotkami vroubím Gagy, doprovází text jeden portrét, který k četbě přiláká kdekoho a který jste tu ještě neviděli! Nebo jo?. Tááák, a teď hledej, šéfe: viděli, neviděli? (Pod fotku někdo napsal: Polsko - Kovařík – alfa, nevíte, co to znamená?)

Na pomikulášskou valnou hromadu donesl šéf kontrolní a revizní skupiny ČUKu **Pavel Vorel (Major)** hromadu časopisu **Folk (+ Country)**, v němž působí a který oslaví 20 let svého zrodu. Podobně **jako ČUK se rodil hned na počátku roku 1990**, a dokonce v místech, kde jak písničkáři, tak karikaturisté za radostných „časů **Radosty**“ svorně působili: v MB. Dvojímu porodu i další existenci měsíčníku je věnována dvoustrana seriálu šéfredaktora **Michala Konečného (Jupp)** „**Průlety pamětí**“. Kdo si časopis donesl z Mánesa domů, mohl si v něm docela počíst. Horní odstavce jsou totiž málem identické s těmi, kterými by **Kobra** mohl rekapitulovat naše troufalé snažení o pořádný časopis humoristický ve stejné době. Vyjímáme:

„Nulté číslo časopisu **Country**, které vznikalo ještě před mým příchodem, přece jen vyšlo na začátku července v nákladu 200 000 kusů a nabízelo se v Plzni na Portě. Proдалo se ho tam 27 výtisků.“

„Vzhledem k délce výroby časopisu museli být členové redakce otrými schizofreniky. Ve stejné době se květnové číslo vymýšlelo, dubnové připravovalo, březnové korigovalo, únorové tisklo a lednové vycházelo.“

„My jsme se zatím pečlivě připravovali na první číslo zbrusu nového hudebního časopisu (...) Na začátku ledna 1991 vyšlo první číslo **Folk and Country** a byla to ve folkových kruzích velká sláva. Koupali jsme se v gratulacích a chystali čísla dvě až pět (viz výše) Všechno se rozjíždělo v krásném tempu. (...) Distribuce, která fungovala také s velkým zpožděním, ohlásila na jaře, že lednového čísla se prodalo asi sedm tisíc a dubnového jen tři. Příčina byla jasná: staronové vydavatelství naprosto neumělo nový titul prodat do distribuce a hlavně propagovat. Rozhodnutí znělo: po pátém čísle zastavit. Tak zas konec jednoho snu. Vyklidil jsem šuplíky a požádal ředitele nakladatelství, jestli by mi za korunu neprodal název zaniklého časopisu...“

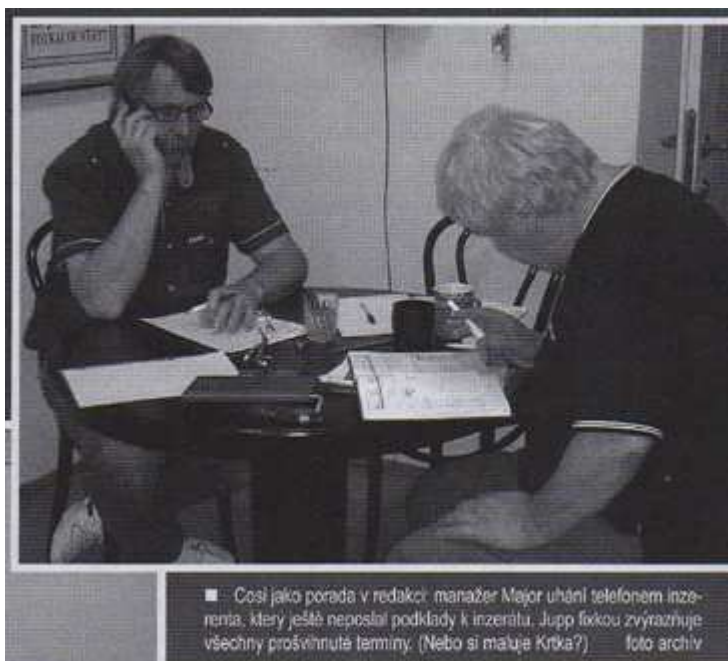
„Nový a dodnešní manažer redakce **Pavel Major Vorel** pronajal prázdnou místnost na Francouzské ulici (...) a od šestého čísla jsme pod naší hlavičkou **Folk and Country** Klubu pokračovali dál. Od května do prosince jsme náklad zvýšili ze tří tisíc na patnáct.“

(F+C č. 12/2010)

Poznámka: mezi letitými autory a příspěvateli F+C jsou v seznamu uvedeni i někteří cartoonisté (namátkou: Košťál, Vyčítal...)

Časopis / Nebelspalter č. 19 – prosinec 2010

Vánoční, tedy poslední číslo švýcarského „měsíčníku“ obsahuje to, po čem dost marně voláme v jiném článku v tomto GAGu – totiž promyšlenější práci s kreslenými vtipy. Pod titulkem „Tip na výstavu“ zve Nebelspalter – s četnými ukázkami prací – na jedenácti stránkách k návštěvě výstavy „Cartoons des Jahres“ - dvou set vtipů od 45 karikaturistů v Bernu. Dalším větším materiálem je ilustrovaný „Švýcar roku“. Více příště. **Kresba vlevo: Mirek Barták.**

Dokument / O postavení cartoon v českém tisku

Vtipná kresba je novinový žánr (ale ví to někdo?)

Ivan Hanousek

V době, kdy jsem psal svou diplomovou práci na FSVP UK, bylo zvykem nechávat si to nejlepší až nakonec, jako pointu. Dnešní způsob psaní pro těkavé publikum mne nutí vše podstatné vyžvanit hned na začátku.

Takže: V roce 1968 jsem konstatoval, že práce redakcí s kresleným humorem je v českém tisku amatérská, chaotická, nedostatečná – a jako jeden z výstupů jsem navrhl „soubor opatření“, jak dál. Jak využít všech možností, které má výtvarná publicistika, tedy karikatura či kreslený humor. Co všechno tento žánr k obohacení tváře médií nabízí.

Nyní, tedy po 42 letech, mohu shrnout, jak se situace postupně měnila, nakolik se navrženými cestami české noviny a časopisy vydaly, jak se s žánrem naučila zacházet elektronická média – a které z podnětů vedly k zlepšení situace.

Shrnutí je prosté: situace je mnohem horší než tehdy.

Co bylo a co mohlo být

Na více než sto stránkách diplomky (oponent: *Vladimír Jiránek*) jsem na základě několikaletého zkoumání a sbírání materiálu dospěl k názoru, že „výtvarná publicistika“ – tedy publicistika, která nikoliv jen slovem, ale i kresbou či jinou výtvarnou technikou – může v médiích zastávat kdekou funkci – jde o jakousi druhou rovinu, vznášející se paralelně nad rovinou psaného slova běžných novinových žánrů (jen namátkou: funkci úvodníku, komentáře, glosy, fejetonu...) Netřeba zde dodávat, že nemám na mysli její samozřejmou funkci ilustrační (oživující a přitahující svou povahou čtenáře – diváka) ale předpokládám i funkci hlavní, silné myšlenky. Soudím, že informace je v této podobě účinnější – lépe útočící na jiné než pouze racionální vnímání člověka. Připomínám, že tehdy byly rubriky kreslených vtipů vyhledávanou součástí sobotních příloh a měly svůj slušný prostor – stránku či sloupec v kdekém masovém časopisu.

Aniž bych tu chtěl unavovat citacemi, pro dokreslení doby dovolte aspoň pár odstavců. Na závěr „zdrucující“ kapitolky o týdeníku *Dikobraz* jsem tehdy napsal:

„Uvědomíme-li si, že ani Dikobraz, který je vlastně na otiskování humoristických a satirických kreseb založen a na tyto přímo odkázán (protože jeho textová složka je až druhotná) není odborně redigován, pochopíme, proč obdobná situace je prakticky i ve všech ostatních novinách a časopisech. A často je dokonce i horší. V denících se objevují kreslené vtipy jen příležitostně, často jen když zbude při lámání místo, nebo jsou jim vymezeny „chlívečky“ v nedělních přílohách (Mladá fronta, Svobodné slovo). Někdy jsou presentovány formou „jeden denně“ (Rudé Právo) nebo „než obrátíte stránku“ (Rovnost). Některé deníky (Lidová demokracie) přináší kresby hlavně zahraničních autorů (...) Je s podivem, zalistujeme-li dnes v časopisech o několik let starších, že počátkem 60. let byla v tomto směru situace lepší. Host do domu v ročníku 1961 a stejný ročník Kultury a Plamene přinášely zasvěcené profily světových i našich autorů moderního proudu výtvarné publicistiky s ukázkami jejich kreseb...“

Rozebíral jsem pak další časopisy v čele s Mladým světem, Literárními novinami či 100+1 ZZ a Květy, které tehdy využívaly možnosti satirické kresby na větší ploše a s představou o jeho možnostech. V závěru jsem navrhl tvář nového, kvalitního časopisu kresleného humoru s přesnou podobou desítky hlavních rubrik. A zakončil tuto část práce takto:

„Je třeba konstatovat, že není zdaleka vše v pořádku. Neexistuje soustavná, odborně fundovaná kritika. Výtvarné publicistice chybí vlastní řádná teorie; není zatím chápána jako svébytný novinový žánr (...) Aby netrpěla současnými problémy, je třeba zvýšit úroveň jejího redigování (...) V redakcích chybí lidé, odborně v tomto žánru vzdělaní. Kresby vybírá tu grafický či technický redaktor, tu dokonce tajemník redakce či zástupce šéfredaktora. Každý vybírá tyto kresby podle svého nejlepšího svědomí, bohužel však i podle svého subjektivního názoru a vkusu... Připočteme-li k tomu, že ne každému je souzen dar smyslu pro humor (...) jsme u toho, proč žánr živoří na periférii novinových stránek“.

Co je a co bude?

Žánr živořil, byť různě a střídavě, i v sedmdesátých letech a ožíval až koncem let osmdesátých, aby pak prudce zazářil v roce 1990 a pak – namísto očekávaného svobodného rozmachu – pomalu skomíral. A po zániku a změnách tzv. formátů deníků a nejčtenějších časopisů na počátku tohoto tisíciletí prakticky zanikl. Z přibližně dvou stovek častěji publikujících karikaturistů (do nově vzniklé

České unie karikaturistů se v dubnu r. 1990 přihlásilo na tři sta autorů!) jich je v tradičních médiích aktivních kolem čtyř, pěti desítek. Je to ale z větší části publikování „neviditelné“, v málonákladových či odborných tiskovinách. Z desítek tehdy čtyřicetiletých až padesátiletých autorů „plných sil“ se stali důchodci, kreslící spíš ze setrvačnosti anebo pro soutěže, společné výstavy a publikace.

Dnešní třicetiletí čtenáři už nepamatují vysokonákladový humoristický týdeník, za vtipy považují deníkové politické kresby žánru „editorial cartoons“ týkající se více či méně politiky. Karikatura se jim smrškla na portrét sportovce či umělce v časopise. Anebo si vybaví nabídku portrétní od rychlokresliře na turistické trase. Pletou si „pokračovací“ vtip (comics strip) s vtipem (cartoon). Jsou trvale mateni sprostáčením několika autorů pivního humoru, z nichž tím jediným zapamatovatelným je Petr Urban. Pokud na lepší kreslený vtip narazí, stane se tak spíš na webu nebo na výstavě, či v albech a kalendářích na pultech knihkupectví. A u babičky luštití něco křížem krážem – tam je dnes málem poslední útočiště „obyčejných“ vtipů.

Teze o žánru, který má velké možnosti a mé vize o velké budoucnosti humorné kresby v moderních médiích se nenaplnily. Jen slabou útěchou je mi osud Josefa Lady, který také před svou smrtí zkonstatoval, že diletantství, které vládlo v tomto směru v redakcích ve dvacátých letech 20. století, přeskočilo hladce do let padesátých... Teď jsme v dalším století a stav je ještě horší. Žádný karikaturista na uměleckých školách karikaturu neučí. Humoristický časopis neexistuje. (Měsíčník Sorry pro milovníka černého humoru je fajn, ale viděli jste ho už na pultu trafiky v obchodním centru?)

Co je ovšem zásadní pro úvahu: co dál? A má cenu snažit se o záchranu, podporu, anebo dokonce vzkříšení publicistického žánru, o jehož smyslu a užitečnosti snad nikdo nepochybuje, ale na dohled není nikdo, koho by to vzrušovalo anebo dokonce trápilo?

Nemíním se zde pouštět do úvah, které by se týkaly majitelů, vydavatelů periodik. Moc se v tom neorientuji, ale tuším, že formáty deníků i týdeníků, které se až nápadně jeden druhému podobají, pokud jde o rozložení stránek v čísle i jejich názvy, prostě neumožňují „svévolné“ kousky. Jakým by bylo třeba zřízení rubriky, kterou konkurenční list nemá. Z dlouholetého působení v televizi a rádiu vím, že novinka nemá šanci, pokud s ní přijde někdo z nitra redakce. Realizuje se jedině tehdy, pokud ji lze najít jinde – a je možno ji ukrást tomu druhému. A nasadit proti té jeho. Originální nápad? Proč, to se přece nikde nedělá.

Vím, že i redukování některých nákladnějších či pracnějších rubrik a žánrů přichází ze Západu. V tištěných titulech se šetří, nejspíš pod soustředěným nápořem internetového zpravodajství i zábavy. Třeba v Německu (kde v jedné redakci uvádějí v tiráži dokonce tři osoby odpovědné za výběr kreseb do deníku a jeho příloh) ve vlivných listech během minulých let došlo rovněž k redukci satirické kresby. Neodpustím si tady poznámku:

Ve dvou nejvýznamnějších německých denících byli donedávna (a dlouho) hlavními denními glosátory čeští karikaturisté: *Ivan Steiger* a *Jan Tomaschoff*. Ví to někdo z vedení našich deníků?

Stovka aktivních členů České unie karikaturistů to ví, protože už osmým rokem odebrává každý čtvrtek elektronický týdeník e-GAG o 16 stránkách, který se – bez jakékoliv dotace či grantu – zabývá zevrubně oblastí cartoons a samozřejmě i humorem v médiích.

Přesto: kdyby se aspoň v některých našich listech objevily rubriky pro humor, lépe řečeno, kdyby se do nich vrátily, bylo by možné při současné teoretické kapacitě České unie karikaturistů (ČUK) nabídnout okruhu redakcí účast v jednorázovém informačním školení nebo i v delším cyklu proškolení v zacházení s karikaturou a karikaturisty! Mohli bychom jim poradit, jak vylepšit grafickou tvář novin vhodným použitím vtipné kresby i jinam než do humorových koutků. Mohli bychom – takřka zadarmo, neb je to posláním ČUK – vyzbrojit zájemce nejen praktickými radami, ale i vzdělávacím informatoriem o cartoons, jejich historii a trendech, o humoru beze slov i se slovy, o stripech a comicsech – a také adresářem s kontakty na naše tvůrce i s jejich specializací a s ukázkami prací.

Vedení unie zkoušelo domluvit i spolupráci s televizí, konkrétně při začátcích vysílání Z-1. Ještě než celé – už vymyšlené a zorganizované – každodenní glosování významných událostí začalo zkušebním kolem, bez vysvětlení skončilo. Drahé a pro redakci snad pracné? Mohli... Můžeme... Chceme... Ale chce to také ten druhý? Kupříkladu vzhled několika zdejších živořících či už

zesnulých humoristických časopisů je a vždy byl žalostný.

Kdovíproč vydavatelé nechtějí mít hezké časopisy plné vtipných kreseb... A kdo ví, proč jim vyhovuje ten zmatek a chaos na stránkách. Proč neopraví autorovi kresby „chcípího ptáka“ aspoň na „chcípího“... A to se ani neptám, proč dluží naivním autorům dodnes velké peníze za honoráře. Pokud se nestane něco zásadního, bude se v našem civilizačním okruhu výtvarná publicistika v hlavních periodikách nadále omezovat. Zatím zůstává v denících systém jednoho redakčního kreslíře – na stránce *Názorů* (*Vladimír Ji-*

Miroslav Barták

Narodil se v roce 1938 v Košicích. Vystudoval námořní akademii ve Varně a v letech 1960–1969 pracoval na námořních lodích jako loďní inženýr. Od r. 1969 žije na souši jako humoristický kreslíř na volné noze a to v domku v Řevnicích poblíž Prahy se ženou, psem a kočkami. V r. 1990 byl zvolen prvním předsedou České unie karikaturistů (do r. 1997).

Od r. 1970 měl v Evropě 86 svých výstav. Je nositelem nizozemské medaile Ton Smithe za významný přínos žánru cartoons. Obdržel Výroční cenu ČUK v r. 2006, tzv. Řád bílé opice. Získal mj. Hlavní cenu soutěže o nejlepší sportovní vtip roku, tzv. Emila (1986) a 1. ceny na Humorestu (2000), Fór pro FOR Praha (2002) a bienále Písek (2007). Vydal 11 knih vtipů (3 ve Švýcarsku, 3 v Německu, 1 na Slovensku a 4 doma), ilustroval přes šedesát knih, tvořil kreslené filmy. Je dlouholetým spolupracovníkem švýcarského humoristického časopisu *Nebelspalter* a žadáným kreslířem významného týdeníku *Weltwoche*. Je autorem myšlenky: Jakmile začnete brát něco vážně, v ten moment vám začnou odumírat mozkové buňky.

Obrázky v tomto čísle jsou z jeho sbírky vtipů na téma média *Medien im Zerrspiegel*, která vyšla jako soukromý tisk na počátku tohoto tisíciletí ve Frankfurtu nad Mohanem.

Na II. mezinárodním setkání cartoonistů v Písku 2008 získal Miroslav Barták v anketě autorů z několika zemí ocenění Nejsympatičtějšího účastníka mítinku. V Písku se každý liché rok koná soutěžní mezinárodní bienále a v sudých letech nesoutěžní Cartoon meeting Point. Foto: Vhrstl

ránek, Vladimír Renčín, Miroslav Kemeš) + chaotické a náhodně doplňované ostatní rubriky či přílohy o (často příšerné) kresbičky; zřejmě bez dohledu šéfa grafické úpravy (je-li takový) s potřebným rozhledem a se vzděláním v branži. V regionálním *Deníku* dokonce už i ten jeden vtíp (autor *Lubomír Lichý*) nejprve zkomíral a nyní zhynul definitivně.

V týdenících, o nichž nemám ucelený přehled, je tomu podobně, když *Respekt* ctí *Pavla Reisenauera*, *Reflex* *Marka Doušu* s *Václavem Teichmannem* (a *Jiránek*), dříve to slušelo *Miroslavu Bartákovi* v *Týdnu* a někde se i dnes možná vyskytují třeba *Nenad Vitas* a *Jiří Slíva*. Komický je stav v E-15, kde v kontrastu k profesionálním karikaturám *Břetislava Kovaříka* stabilně publikuje nepovedené portréty i jakýsi amatér.

Pod rozlišovací schopnosti vedení deníků je starost o pokračovatele. Autoři jménem *Jiránek* a *Renčín* začínali jako napodobitelé svých starších, obvykle zahraničních vzorů. V počátcích je hnala dál nejen radost z otiskování jejich prvotin, ale i určitý finanční zisk, který mladé muže motivoval. Kde ovšem vidí současný talent svůj vzor, kde vidí své rychlé uplatnění? Kam – komu – může své pokusy poslat a kde je pak najde publikované?

A kde pak najde redakce mladého autora, který by od počátku dokázal nahradit už vysílené mistry? Sáhne místo nich po nabídce bezduchých ilustrátorů z agentury? Asi ano – ale nebude to škoda a ztráta – pro čtenáře především?!

Češi mají silnou reprezentaci (ale žádné juniory)

Nejen v zahraničním tisku, ale i na zahraničních festivalech cartoons naši kreslíři získávají přední ceny. Možná se to ani neví: v časech slavných *Borna*, *Štěpána* a *Zábranského* se českým autorům ani zdaleka tak nedařilo v mezinárodní konkurenci jako dnes: *Slíva*, *Kovařík*, *Plotěná*, *Vyjidák*, *Lichý*, *Tomaschoff*, *Linek*... vozí každoročně kolem desítky cen z prestižních soutěží... Loni na velké *World Press Cartoon* v Lisabonu uspěl v žánru portrétní karikatura *Václav Teichmann* (*Hospodářské noviny*). Naši vítězové jsou pak zváni na velké výstavy a do porot největších projektů. A samozřejmě je tu *Barták*, jeden z obecně uznávaných velikanů současné evropské kresby beze slov. Naši karikaturisti jsou ve své disciplíně určitě stejně úspěšní jako čeští filmaři. Ale u nás se o tom nedozvíte. Karikaturista je pozván do televize nikoli, když získá mezinárodní cenu, ale když zazpívá kontroverzní píseň anebo se soudí s politikem.

Čas ukáže, kam to půjde dál. Zda se třeba hlavním polem působnosti výtvarného humoru stane především internet, pro osobní zážitek a setkávání pak soutěžní přehlídky a výstavní síně. Byla by ovšem škoda, kdyby zcela zmizel z hlavních médií a tištěných periodik, kde od vynálezu knihtisku plnil svou nezastupitelnou funkci.

*

Autor (1942) absolvoval FSVP University Karlovy v r. 1969. Začínal jako redaktor *University Karlovy*, *Večerní Prahy* a *Junáku*. V 70. – 80. letech pracoval v týdeníku *Stadion*. Od r. 1992 byl vedoucím rubriky v Redakci zpravodajství *Československé televize*, pak tajemníkem redakce a náměstkem ředitele *Českého rozhlasu Regina Praha*. Nyní je místopředsedou *České unie karikaturistů* a vydává členský týdeník *České unie karikaturistů e-GAG*.

Pozn. GAGu: Z původního materiálu byly z důvodu krácení textu po domluvě s autorem vypuštěny dvě kapitoly nazvané „Komunikovat s autory!“ a „Novinářské ceny za karikaturu?“

Třístránkový příspěvek byl doprovázen 4 černobílými kresbami **Miroslava Bartáka** a jeho krátkým profilem s fotkou od **Vhrstího** z CMP v Písku (viz sken na minulých straně) -g-

GAG / Poněkud zmatečné silvestrovské číslo...

Někteří z abonentů to zjistili z naší e-mailové pošty, jiní to pocítili "na vlastní kůži": GAG č. 51-52 byl natolik "vypasený", že se do redakce vracely zásilky s poznámkou, že počet *megačehosí* je nad limit stanovený (bůhvíkým) u příjemce. Po následných úpravách byl "zmenšen" na půlku a většinu členů ČUKu snad došel v pořádku. Komu ne, jistě se ozve co nejdříve – došleme, samosebou, hned... (R)

Kemel v MfDNESu

MfDNES tentokrát nespolehala na to, co jim kdo pošle za novoročenky a rovnou pověřila svého kreslíře, aby uplynulý rok shrnul po svém a sám. **Miroslav Kemel** se sám nakreslil (viz vlevo!) a dodal dalších pět vtipů glosujících loňskou domácí politickou sezónu. Na Silvestra v pátek 31. 12. 2010 to zaplnilo (včetně redakčního selfpromo) celou tiskovou stránku A13 nejčtenějšího z tuzemských nebulvárních deníků. Tedy: žádný třeskutý nápad, ale budme rádi i za celkem solidní redakční práci. (g)

Jubilanti hráli otužilce

Kolega Roman Jurkas objevil na webu reportážní video z plavání otužilců na sv. Štěpána ve Vltavě. A zjistil, že se převlékali v salonku restaurace Mánes. Tam, kde jsme měli valnou hromadu a kde stále visí výstava loňských Jubilantů ČUKu. Na začátku příspěvku - tedy do konce druhé minuty vysílání - jsou občas docela zřetelně vidět na stěnách panely - hlavně ten s obrázky Jana Koutka na modrých a zelených podkladech. Ale ne, že by na nich bylo vidět oč jde (...) Zde je adresa: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/21047129791-otuzilci-na-vltave-2010/>.

Recenze na Goreyovu „Octárnu...“

V pondělí 3. 1. po Novém roce se v MfDNESu objevila recenze „Goreyeho Octárna aneb jak se dají originálně zpracovat nesmysly“ od **Alice Horákové**. Knihu jsme už zmínili v GAGu (120 stran, 265 Kč – bohatě ilustrováno). Autorka článku na str. C14 se věnuje především literární stránce díla (udělila mu 80 %!) které je ovšem i výkladní skříní černého humoru výtvarného.

Je milé, že se tak pomalu daří zaplňovat obří díru v českém kulturním povědomí. Za upřesnění stojí jen formulace, že **Goreyův** výrazný styl ovlivnil nejen spisovatele a výtvarníky a že volné inspirace se dají najít i ve filmu - počínaje „**Addamsovou rodinkou**“.

Charles Addams se narodil v Chicagu v r. 1912 a jeho černé kresby vycházely v The New Yorkeru od r. 1935.

Edward Gorey (na snímku) se narodil v New Jersey v r. 1925 a jeho tvorba patří spíše do po(druho)válečných let.

Dá se předpokládat, že naopak Gorey se zprvu inspiroval Addamsovým druhem humoru. Později byli spíše vrstevníky než následníky. Do kontinentální Evropy se díla obou protagonistů černého výtvarného humoru dostala zásluhou švýcarského nakladatelství Diogenes společně počátkem 60. let. Figurky z Addamsovy cartoonistické tvorby daly název i hranému filmu z 90. let, který pečlivě zachovával vzhled postav. Tak, jak je čtenáři-diváci těchto vtipů a publikací znali a milovali. (ih)

Za Nepraktou do Plzně!

Město Plzeň a Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti zve na výstavu: **Jiří Winter - Neprakta /kresby, ilustrace/** - Galerie Jiřího Trnky, nám. Republiky 40, Plzeň. Vernisáž je ve středu 12. 1. 2011 v 17 hodin. Výstavu zahájí PhDr. Jana Potužáková. K výstavě promluví Přemysl Rabas.

Hudba s humorem

Webové stránky **Music Open** – najdete je na <http://www.musicopen.cz/index.php/humor> - mají i svou rubriku humoru. V ní se vyskytují kresby od kolegů jménem **Rakus** a **Kobra**... Ukázka je z řádky **Rakusových Arthurů**... (viz obr.)

Pozor – originální Fotoreportáž ze zimního workshopu (plenéru)!

(od egyptologického odboru ČUK jsme dostali zprávu o jejich objevu ve Vysokém sněhu nad Jizerou – najdete ji na příští straně)

Naši dobrodruzi na schodech vzhůru. Nahoře na trůnu **Pavel Hanák** s chotí, pod ním **Radovan Rakus** rovněž s chotí, vedle vlevo vedoucí výzkumu **Jiří Košťář**... Viditelně po včerejšku znavení, ale spokojeni s vydařeným dílem. (Otočte list...)

Odkrytí Pyramidy ve Vysokém pod Sněhem

Každý se snaží prožít Silvestra po svém. Já s Romanou a s kolegy karikaturisty **Hanákem** a **Rakusem** a s jejich protějšky jsme trávili poslední den roku 2010 ve *Vysokém nad Jizerou*. Abychom si zpestřili dlouhou chvíli čekáním na *New Year*, rozhodl jsem se odkrýt v krkonošském městečku kousek zdejšího *Údolí králů*. Tato sněhová pyramidální performance trvala asi 5 hodin. Poslední stupně schodů mi nakonec pomohl odhalit skutečný amatérský archeolog *Radek Rakus*.

Faraonem byl ustaven Ramses Hanák

Druhý den jsme se rozhodli jmenovat jednoho z nás faraonem karikaturistů. Na novoroční trůn jsme posadili značně vyschlou mumii Ramsese *Hanáka*. Proč zrovna jeho? Protože byl z předešlé noci nejlépe mumifikován alkoholem, vlastně i lakem na vlasy, kterým jsme budoucího faraóna uprostřed silvestrovského veselí několikrát budili. Ano, každý slaví příchod Nového roku trochu jinak. A my, členové České unie karikaturistů, jsme ho prožili aktivně, v zasněženém Egyptě.

Zprávu podal: Vedoucí záchranného výzkumu *Jirka Koštýř*

(Fotopřílohy dokumentují postupné vykopání pyramidy ze sněhového závalu – jsou na nich ke spatření všichni jmenovaní krom vědecké fotografky výpravy **Romany Koštýřové**)

ČUK / Pozor! Chystá se Jam "Cartoon" sesion!

Kolega **Jiří Srna** přichystal na začátek tohoto roku nový projekt, který konzultoval s předsedou *Kovaříkem* a *GAG-menem* – a kterému fandíme. Svůj nápad uvádí takto:

Jako mají muzikanti občasnou zvyklost se sejit a pomuzicírovat, tak tomu může být i u kreslířů humoru. Nabízím akci, podobnou jazzovému podvečeru v hospůdce, jen s tím rozdílem, že místo kontrabasů, kytary, banja nebo saxofonu se chopíme tužky, pera a ostatního kreslířského náčiní... a společně (byť každý u sebe!) si *zajamujeme*, neboli zakreslíme.

MUDr. **Jiří Srna**, Jablonec n. N.

Už v příštím čísle přineseme manuál - včetně smyslu a určení díla, které z toho vzejde. To aby si každý mohl rozmyslet, zda do zcela dobrovolné, ale zároveň svým způsobem výběrové aktivity závazně půjde. A samozřejmě také uvedeme, jak a kam se přihlásit. Takže:

Čtěte pozorně příští e-GAG s číslem 2011-02 "Jam Cartoon Sesion"

Humorné publikace / Kde co kdo vydal či dodal (hlavně loni...)

Stolní kalendáře 2011 od Renčina, Sedláka a L. Dostála

Nejen *Kovařík* s *Lichým*, ale také *Sedlák* a *Renčín* se do nového roku pouštějí s vlastními stolními kalendáři – samozřejmě s barevnými kreslenými vtipy.

Ing. **Štefan Kabát** vydal nízký a tudíž podlouhlý týdenní kalendář košického veřejno-prospěšného neinvestičního fondu "**Úsmev, Šťastie, dobrá vec...**" s tuctem veselých kreseb **Petera Sedláka** v hlavní "měsíční" části. Dalším tuctem černobílých pérovek doplnil cartoonista menší měsíční kalendárium. Uprostřed děleného kalendáře opatřeného spirálou se nachází 26 převraccích kartiček s oboustranným týdenním kalendářem. Vydání je doplněno stránkou o smyslu a cílech fondu – jde především o upevňování "*duchovních hodnot v kultúre a vzdelávání, podpora charity a verejnoprospešných akcií.*" Další stránkou kalendář potěší každého "našince" neb je "*O kresleném humore...*" a také o jeho tvůrci. **Peter Sedlák**

(nar. 1966) žije v Prešově a fóry kreslil na téma "**Reklama ťa dorazí.**" (viz obr. nahoře)

Vladimír Renčín kalendář poslal do GAGu jakožto vlastní péefku; možná si nechal vytisknout bez inzertního potisku "pro vlastní potřebu" některý z komerčních kalendářů, které, jak víme, dělá. Tento je z vydavatelství **Tigis**, s. r. o. a to je vše tištěné, co lze z kalendáře zjistit. Doplnil ho svým rukopisným p. f. 2011, čímž získává výtisk pro každého adresáta na "*přidané hodnotě*". Barevných vtipů je

na tuctu tvrdých, hlazených listů mimo obálku ještě tucet; dole je pod každým příslušné měsíční kalendárium. **“Chcete být léčen pravicově nebo levicově?”** ptají se doktoři pacienta při vizitě na obálce (viz obr. dole) Také **Renčínův p. f. 2010** kalendář má nahoře spirálu a nejvíc mu to sluší na psacím stole. A potom samozřejmě v příslušném “kalendářovém” oddílu sbírky knihovny publikací kresleného humoru. (ih)

“Ženy v novém” je název v pořadí již třináctého stolního kalendáře pro rok 2011 od moravského kolegy **Lubomíra Dostála**.

Většina přerovských čtenářů zná kreslený humor tamního kreslíře a básníka Lubomíra Dostála, a proto pro ně není žádným překvapením, jakým způsobem předkládá svůj osobitý humor. Stolní kalendář 2011 je navozen tematicky – jde o soužití dvou lidí. Kreslené vtipy nás po celý rok provedou po kuchyních, obývacích, ložnicích, ale také zavedou do čekáren lékařů, na chodník, zkrátka do každodenních situací, které kreslíř „pojmenoval“ a také okoloroval. (r)

KomiksNews #179

Podle očekávání nevyšel mezi svátky žádný komiks. Zato si můžete přečíst dva pozoruhodné rozhovory se zajímavými osobnostmi z branže.

Rozhovory:

[Štve mě, když čtenáři tápou, říká špičkový kreslíř komiksů Jiří Grus](#)
[S Richardem Podaným za evropským komiksem](#)

Úmrtí:

Pablo S. Gomez (*1931), filipínský scénárista
 Adrienne Roy (*1953), americká koloristka
 Marc Henniquiau (*1958), belgický výtvarník

Narozeniny:

Jay (Dimmy) Geldhof (*1960), americký výtvarník, ilustrátor

Ze světa / Dánsko

Muslimové chystali masakr nevinných v Kodani

Militantní islamisté chtěli útočit na redakci kodaňského deníku *Jylland-Posten*, který roku 2005 otiskl karikatury Mohameda. Plán na útok v “bombajském stylu” v Kodani překazily tajné služby. Čtyři extrémisté byli muslimové ze Švédska a jedním byl irácký uprchlík, žádající v Dánsku o azyl – skupina měla vazbu na teroristické síť. *“Toto islamistické spiknutí je přímým útokem na demokracii a svobodný tisk. Nesmíme si nechat od nikoho zakázat kritiku radikálního islámu,”* tvrdí tamní karikaturista Kurt Westergaard. (MfDNES, 30. 12. 2010, str. A6)

FECO / Bulletin č. 51

Rok 2010 byl plný násilí. Bude rok 2011 lepší? Ptá se generální sekretář FECO **Bernard Bouton** v úvodu **FECO News Bulletinu č. 51** s prosincovou datací, který vyšel na přelomu roku...

Bulletin ve formátu pdf je vlastně přehledem mezinárodních soutěží od ledna do února, tedy propozic, které už GAGem prošly. Ve volných místech je doplněn několika cartoons. Tentokrát je jeden vtip od Topora! Kdo má zájem a kdo si o něj napíše, tomu bulletin pře-e-pošlu. (edYtor)

Propozice / Španělsko, Turecko

CATALAN INTERNATIONAL SPORT BRIEFING - Španělsko 1st INT'L SPORTS DRAWING COMPETITION 3rd SPORTS GRAPHIC HUMOUR COMPETITION

Unió de Federacions Esportives de Catalunya (Catalan Union of Sports Federations) vyhlásila 1. Int'l Sports Drawing Competition (bienále). V jeho rámci také 3. Sports Graphic Humour Competition.

Deadline: 28. 2. 1011

Ceny: Sportovní kresba: 1x €3,000 a 2x €1,000 - Sports Humour: 1x €1,500 a 2x €1,000

More information: ufec@ufec.cat

17. Int'l Ankara Cartoon Festival / "7-77" - Turecko

International 7-77 Cartoon Competition se koná v rámci 17. Int'l Ankara Cartoon Festivalu.

Téma: Děti, kresba pro děti

Rozměr: Formát A4 nebo A3 - Počet: 1 originální obrázek /vzadu jméno atd./

Deadline: 15. 2. 2011.

Adresa:

ULUSLARARASI 7-77 KARIKATUR YARISMASI - PK: 364 YENISEHIR 06443 /ANKARA/ TURKEY

Výsledky na webu: 1. 4. 2011

Cena: Vítěz bude hostem festivalu 15.-18. 4. tr. v Ankaře, kde bude otevřena výstava, která pak poputuje po Turecku. Katalog bude, kresby se nevracejí.

Info: <http://nd-karikaturvakfi.org.tr>

Na poslední chvíli / Pozvánka a Slíva

Kobra stále jedná o novém prostoru pro "Salony Kobra", které nahradí dosavadní Salony kresleného humoru.

Pro pražské závisláky nabízíme zatím náhradní substituci a zveme je na lednovou vernisáž, která bude tradičně ve čtvrtek 6. ledna 2011 v 18 hodin v "Libri prohibiti". Budou vystaveny **koláže a fotografie Staši Jílovské-Fleischmannové**. Nestihnete-li dnešní vernisáž, je možné shlédnout výstavu v otevíracích hodinách: pondělí - čtvrtek 13 - 17 hod. Výstava potrvá pouze do 1. února. Těšíme se na vás, vzkazují *Jiří Gruntorád a Kateřina Volková*

Libri prohibiti, Senovážné nám. 2, 110 00 Praha 1, tel/fax: (+420) 224 22 59 71; e-mail: libpro@iol.cz

Slívova obálka ke Krausovi

Vlevo vidíte obálku **Jiřího Slívy** k novému, a to dvojjazyčnému (tedy česko-ruskému) vydání knihy **Ivana Krause: "Nejchytřejší národ na světě"**.

Příloha GAGu 2011-01 / Novoroční blahopřání - díl II.

S tímto e-GAGem posíláme abonentům navíc novoroční přílohu. e-GAG / příloha obsahuje další novoroční gratulace, které jsme dostali "zvenku" - tedy od lidí mimo Českou unii karikaturistů. Ano, skutečně takoví existují! Připomínáme, že přehlídku **p. f. 2011 členů ČUKu najdete na nových stránkách Unie**; adresu webu uvádíme od tohoto čísla v záhlaví GAGu. (r)

